

Mogelijkheden voor de sociale economie bij deelname aan de federale overheidsopdrachten

Jo Versteven 13 september 2016

Overzicht

- * Het federaal beleidskader (omzendbrief van 16 mei 2014)
- * Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten
- * Behoeftanalyse en marktverkenning
- * Juridische mogelijkheden
- * De flexibele clausule

Overzicht

- * **Het federaal beleidskader (omzendbrief van 16 mei 2014)**
- * Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten
- * Behoeftanalyse en marktverkenning
- * Juridische mogelijkheden
- * De flexibele clausule

Het federaal beleidskader

Omzendbrief 16 mei 2014 (BS 21 mei 2014)

Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties

Het federaal beleidskader

Doel van de omzendbrief:

- * 1) Duurzaam aankoopbeleid te implementeren bij de federale overheid,
- * 2) De integratie van sociale clausules te bevorderen,
- * 3) Overheidsopdrachten toegankelijker maken voor kleine en middelgrote ondernemingen

Het federaal beleidskader

* *Afdeling 1.* — Begrippen en definities

- Duurzame overheidsopdracht
- Eerlijke handel
- Innovatieve producten en diensten, enz.

- Sociale overwegingen
> (sociale clausule)
- Sociale economie
- Sociale inschakelingsonderneming
- Entreprise de travail adapté
- Beschutte werkplaats
- Opleiding in onderneming

Het federaal beleidskader

3.2.2 Materieel toepassingsgebied: sociale clausules (hoofdstuk 3)

- * *“De federale aanbestedende instanties moeten nagaan of het wenselijk is om sociale clausules op te nemen in hun opdrachten voor werken, leveringen en diensten”*
- * Verplichting opname sociale clausules voor bouw- en renovatiewerken:
  - Drempel 1.500.000 eur (incl. btw)

Het federaal beleidskader

3.2.2 Materieel toepassingsgebied: sociale clausules (hoofdstuk 3)

- * Motiveringsplicht bij adviesvraag aan Inspectie van Financiën en Regeringscommissaris
  - Opdrachten > 85.000 eur (incl btw) leveringen en diensten
  - Opdrachten > 1.200.000 (incl. btw) werken
  - Aan- of afwezigheid van sociale clausules motiveren

Overzicht

- * Het federaal beleidskader (omzendbrief van 16 mei 2014)
- * Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten
- * Behoeftanalyse en marktverkenning
- * Juridische mogelijkheden
- * De flexibele clausule

Overzicht

- * Het federaal beleidskader (omzendbrief van 16 mei 2014)
- * ***Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten***
- * Behoeftanalyse en marktverkenning
- * Juridische mogelijkheden
- * De flexibele clausule

Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten clauses

- * Overheidsopdracht
- * Duurzame overheidsopdracht omvat:
  - *Ecologische overwegingen*
  - *Economische / innovatieve overwegingen*
  - *Sociale overwegingen*
    - > *Sociale economie*

Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten clauses

* *Duurzame overheidsopdracht omvat:*

- *Ecologische overwegingen*
- *Economische / innovatieve overwegingen*
- *Sociale overwegingen*
  - > *Sociale economie*

Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten clauses

- * Sociale overwegingen: overzicht van mogelijkheden
  - Sociale wetgeving
  - Gelijke kansen en culturele diversiteit
  - Toegankelijkheid voor personen met een handicap
  - **Inschakelen minder gekwalificeerde doelgroepen en werklozen**
  - Conventies Internationale Arbeidsorganisatie en mensenrechten
  - Aanvaardbare lonen (IAO n° 94)
  - Duurzame en eerlijke handel
  - Productieprocessen in de hele levenscyclus
  - **Deelname beschutte werkplaatsen en sociale inschakelingsondernemingen**
  - Opleiding, veiligheidsinstructies,...
  - Enz.

Overzicht

- * Het federaal beleidskader (omzendbrief van 16 mei 2014)
- * Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten
- * Behoeftanalyse en marktverkenning
- * Juridische mogelijkheden
- * De flexibele clausule

Overzicht

- * Het federaal beleidskader (omzendbrief van 16 mei 2014)
- * Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten
- * ***Behoefteanalyse en marktverkenning***
- * Juridische mogelijkheden
- * De flexibele clausule

Behoefteanalyse en marktverkenning

* 4.1. Voorbereidende fase en beoordeling

a) Behoefteanalyse

- bestaande voorraden, hergebruik,... onderzoeken
- mogelijkheden bij andere federale diensten of opdrachtcentrales
- redelijke prijs
- prioriteiten binnen de diensten (beheersovereenkomsten, beleidsnota's, beheersplannen,...) onderzoeken

Behoefteanalyse en marktverkenning

* 4.1. Voorbereidende fase en beoordeling

b) Marktverkenning

- actief: (bedrijfsbezoek, internet, brochures)
- passief (tijdschriften, E-notification,...)
- voorafgaande informatiesessies
- garantie op mededinging

Behoefteanalyse en marktverkenning

* Hoofdstuk III, Afdeling 1: geïndiceerde opdrachten m.b.t. **sociale clausules**:

- Werken:
  - > Bouw, renovatie en afbraak van gebouwen
  - > Wegen- en waterbouw enz.

- Leveringen:
  - > Fruit en groenten
  - > Chocolade
  - > Tuinbouwproducten
  - > Enz.

Behoeftanalyse en marktverkenning

* Hoofdstuk III, Afdeling 1: geïndiceerde opdrachten m.b.t. **sociale clausules**:

- Diensten
  - > Schoonmaak
  - > Groenvoorziening
  - > Drukwerk
  - > Mailings
  - > Elektronische archivering
  - > Technisch onderhoud
  - > Enz

Behoeftanalyse en marktverkenning

* Ondernemingen of personen:

- Ondernemingen:

- > Sociale inschakelingsondernemingen
- > Beschutte werkplaats
- > Entreprise de travail adapté

- Personen: opleiding en socio-professionele inschakeling

- > laaggeschoolde werkzoekenden
- > leerlingen
- > stageairs of cursisten
- > personen met fysieke of mentale handicap
- > slachtoffers van discriminatie,
- > ...

Behoeftanalyse en marktverkenning

- * Voor sociale economie bedrijven (zie verder)
- * Voor personen:
  - 1) Sociale **tewerkstellingsclausule** voor personen die moeilijk toegang krijgen tot de arbeidsmarkt (werklozen, leefloners, vrij ingeschreven werkzoekenden) (hfdst III, 3.1.)
  - 2) **Opleidingsclausule** voor werkzoekenden of doelgroepen (mogelijkheid tot opleiding aan werkzoekenden die niet tot doelgroepen behoren, vb personen < 26 jaar of > 55 jaar (hfdst III, 3.2.)

Overzicht

- * Het federaal beleidskader (omzendbrief van 16 mei 2014)
- * Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten
- * Behoeftanalyse en marktverkenning
- * Juridische mogelijkheden
- * De flexibele clausule

Overzicht

- * Het federaal beleidskader (omzendbrief van 16 mei 2014)
- * Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten
- * Behoeftanalyse en marktverkenning
- * ***Juridische mogelijkheden***
- * De flexibele clausule

- * Voorbehouden opdrachten jan. 2015 – aug 2016:
  - Sociale werkplaatsen: 82
  - Programma's beschermde arbeid: 43

- * Aard aanbestedende dienst
  - Lokale besturen: 76%
  - Derden: 13%
  - Vlaamse administratie: 8%
  - Federaal: 1%
  - Overheidsbedrijf: 1%

Juridische mogelijkheden

* Voorwerp van opdracht:

- Natuuronderhoud, groenonderhoud, parkonderhoud: 46%
- Schoonmaakdienst: 11%
- Onderhoudswerken pleinen en wegen, begraafplaatsen, kunstwerken, enz.: 7%
- Renovatie, onderhoud gebouwen, asbestverwijdering: 4%
- Afvalbeheer: 2%
- Hydranten, brandkranen onderhoud: 2%
- Fietsherstelling enz.: 2%
- Overige: 26%

Juridische mogelijkheden

- * 1) Gewone mededingingsprocedures klassieke sectoren;
- * 2) Onderhandelingsprocedure met bekendmaking;
- * 3) Meerdere voorwerpen in een opdracht;
- * 4) Voorbehouden van opdracht voor sociale economie;
- * 5) Voorbehouden van opdracht via percelen;
- * 6) Voorbehouden van de uitvoering van de opdracht;

Juridische mogelijkheden

1) Gewone mededingingsprocedures klassieke sectoren;

a) Een sociaal economiebedrijf kan net als elke andere kandidaat/inschrijver deelnemen aan overheidsopdrachten,

of

b) via onderaanneming

of

c) voorafgaande selectie van bedrijven door aanbestedende overheid via onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking

Juridische mogelijkheden

- * 2) Onderhandelingsprocedure met bekendmaking
- * Wet 15 juni 2006: “§ 2. De overheidsopdrachten mogen enkel worden geplaatst bij onderhandelingsprocedure met bekendmaking in de volgende gevallen: :
  - * 1° in het geval van een overheidsopdracht voor werken, leveringen of diensten wanneer : c) de toegang tot de opdracht overeenkomstig artikel 22 wordt gereserveerd en het geraamde bedrag van de opdracht het bedrag voor de Europese bekendmaking niet bereikt;”
  - * 4° in geval van een overheidsopdracht die betrekking heeft op diensten als bedoeld in bijlage II, B, van deze wet. [ongeacht het geraamde
28- bedrag]”

Juridische mogelijkheden

Bijlage II, B, van de wet van 15 juni 2006

- * hotel en restaurants (categorie 17),
- * vervoer per spoor (18),
- * vervoer over water (19),
- * vervoersondersteunende activiteiten (20),
- * juridische diensten (21),
- * arbeidsbemiddeling (22),
- * opsporing en beveiliging, met uitzondering van vervoer per pantserwagen (23),
- * onderwijs (24),
- * gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (25),
- * cultuur, sport en recreatie (26),
- * overige diensten (27)

Juridische mogelijkheden

3) Meerdere voorwerpen van opdracht

- * Regelgeving: kwalificatieregels rond het bepalen van de aard van de opdracht (combinaties leveringen, diensten, werken)
- * A) percelen
- * B) voorbeeld gekoppeld aan gunningscriteria: zie gunningscriteria en voetnoot 20 van de omzendbrief

Juridische mogelijkheden

Voorbeeld 'Société wallonne des eaux' (drinkwatermaatschappij)

- * Accountmanagement door callcentrum
- * 4 onderdelen: 3 technische en 1 sociaal
- * Gunningscriterium van 10 % ifv resultaat mbt socioprofessionele inschakeling
- * Inschrijver heeft de keuze (in de uitvoering) tussen:
  - De opleiding van mensen uit kansengroepen via Forem of een ander begeleidingsorganisme;
  - Het in **onderaanneming** geven van de opdracht aan een **sociale economieonderneming**;
  - De inschrijver is zelf een onderneming uit de sociale economie;

Juridische mogelijkheden

- * 4) Voorbehouden opdrachten
- * Clausules bij de aankondiging van de opdracht (F2 formulier):

Juridische mogelijkheden

Voorbehouden opdrachten:

III.2.3) Vakbekwaamheid

Inlichtingen en formaliteiten om na te gaan of aan de vereisten is voldaan:

[Zie bestek](#)

Eventueel vereiste minimumeisen
(indien van toepassing):

[Zie bestek](#)

III.2.4) Voorbehouden opdrachten (indien van toepassing)

- De opdracht is bestemd voor sociale werkplaatsen
- De uitvoering van de opdracht is beperkt tot het kader van de programma's voor beschermde arbeid

Juridische mogelijkheden

- * 5) Voorbehouden opdrachten: percelen
- * Bijlage B: Inlichtingen over percelen (Aankondiging F2)

BIJLAGE B **INLICHTINGEN OVER PERCELEN**

PERCEEL NR: 1 TITEL: [Het actualiseren van productfiches.](#)

1) KORTE BESCHRIJVING:

[Het actualiseren van de gevalideerde en de niet-gevalideerde fiches van de \[www.gidsvoorduurzameaankopen.be\]\(http://www.gidsvoorduurzameaankopen.be\)](#)

2) CPV-CLASSIFICATIE (GEMEENSCHAPPELIJKE WOORDENLIJST OVERHEIDSOPDRACHTEN)

	Hoofdcategorieën	Subcategorieën (indien van toepassing)
Hoofdpdracht	73300000	

3) HOEVEELHEID OF OMVANG:

(indien van toepassing, alleen cijfers geven)Waarde zonder btw:	Munt:
of Tussen	en Munt:

4) AFWIJKENDE DATUM VOOR DE DUUR VAN DE OPDRACHT OF DE AANVANG/VOLTOOIING: (indien van toepassing)

Periode in maanden:	of dagen:	(vanaf de gunning van de opdracht)
of Aanvang	(dd/mm/jjjj)	
Voltooiing	(dd/mm/jjjj)	

5) AANVULLENDE INLICHTINGEN OVER PERCELEN:

[zie bestek](#)

Juridische mogelijkheden

- * Clausule bedrijven voorbehouden van opdrachten in bestek

“Overeenkomstig ... wordt de deelname aan de gunningsprocedure van de overheidsopdracht gereserveerd voor bedrijven van aangepast werk / beschutte werkplaatsen ... en sociale inschakelingsondernemingen zoals gedefinieerd in ...”

- * Clausule documenten:

“Bij de offerte te voegen stalen, documenten, attesten: de documenten die de erkenning als bedrijf voor aangepast werk / beschutte werkplaats of sociaal inschakelingsinitiatief aantonen zoals bedoeld in ... . Indien een offerte door een onderneming uit een andere lidstaat wordt ingediend, moet deze het bewijs leveren ...”

Juridische mogelijkheden

- * Clausule bedrijven voorbehouden van PERCELEN van opdrachten in bestek
- * *“Overeenkomstig ... wordt de deelname aan de gunningsprocedure van de overheidsopdracht VOOR DIT PERCEEL gereserveerd voor bedrijven van aangepast werk / beschutte werkplaatsen ... en sociale inschakelingsondernemingen zoals gedefinieerd in ...”*
- * *“Bij de offerte te voegen stalen, documenten, attesten voor de inschrijver / kandidaat die een offerte / kandidatuur voor een aan een sociale werkplaats / beschutte werkplaats / sociale inschakelingsonderneming BESTEMD PERCEEL: de documenten die de erkenning als bedrijf voor ... . Indien een offerte door een onderneming uit een andere lidstaat wordt ingediend, moet deze het bewijs leveren ...”*

Juridische mogelijkheden

6) Voorbehouden van uitvoering van de opdracht aan de sociale economie

Pro's en contra's:

- * Voorbehouden van opdracht voor sociale economie: toegang enkel voor sociale economie bedrijven of
- * Voorbehouden van **UITVOERING** van de opdracht: toegang tot opdracht is voor alle bedrijven, uitvoering (deels) voor de sociale economie
- * Hoe: mogelijkheid voor bedrijven uit de sociale economie om deel te nemen aan de uitvoering van grote opdrachten en ervaring op te doen
- * Kansen samenwerking tussen gewone bedrijven en sociale economie bedrijven

Overzicht

- * Het federaal beleidskader (omzendbrief van 16 mei 2014)
- * Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten
- * Behoeftanalyse en marktverkenning
- * Juridische mogelijkheden
- * Voorbeeld flexibele clause

Overzicht

- * Het federaal beleidskader (omzendbrief van 16 mei 2014)
- * Situering van de sociale economie binnen duurzame overheidsopdrachten
- * Behoeftanalyse en marktverkenning
- * Juridische mogelijkheden
- * ***Voorbeeld flexibele clause***

Voorbeeld flexibele clausule

- * Perspectief van de overheid:
- * *Bepaling behoeften in de overheidsopdracht*
- * *Bepaling duurzame overheidsopdracht*
  - *Ecologische overwegingen ...*
  - *Economische / innovatieve overwegingen ...*
  - *Sociale overwegingen ...*
  - *... Socio-professionele inschakeling*
    - > *Via werken met sociale economie bedrijven?*
    - > *Via inschakeling en opleiding van personen?*

Voorbeeld flexibele clausule

- * Stad Gent: flexibele clausule
- * Bepaling omvang (kostprijs en duur) overheidsopdracht:

Het onderstaande overzicht geeft deze vastgelegde scores weer.

Is de kostprijs van de overheidsopdracht ...	dan moet de leverancier/aannemer volgende score halen
85.000 tot 207.000 euro	25
207.000 tot 400.000 euro	35
400.000 tot 600.000 euro	45
600.000 tot 800.000 euro	55
800.000 tot 1.000.000 euro	75
≥ 1.000.000 euro	100
Duurt de uitvoering van de overheidsopdracht ...	dan moet de leverancier/aannemer een extra score halen van
6 tot 12 maanden	+5
13 tot 18 maanden	+10
18 tot 24 maanden	+15
≥ 24 maanden	+20

Voorbeeld flexibele clausule

- * *“Tijdens de uitvoering van de overheidsopdracht moet u, als leverancier/aannemer een (aantal) acties uitvoeren. Daarvoor kan u kiezen uit een niet limitatieve waaier aan mogelijkheden. Elke actie uit het menu heeft een score.”*

- * **Mogelijkheden:**

- * **A. Onderwijs en arbeidsmarkt**
  - Vb. a.1 Tewerkstelling van een jongere uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs **20p**
  - Vb. a.2 Deelname aan initiatieven van het Regionaal Technologisch Centrum (RTC) **30p**
- * **B. Werkplekieren voor werkzoekenden**
- * ...

Voorbeeld flexibele clausule

- * (vervolg) mogelijkheden
  - * C. Aanbieden van opleidingen aan (laaggeschoold) personeel
  - * D. HR beleid
  - * E. Aanwerving
  - * **F. Sociale Economie**

Voorbeeld flexibele clausule

- * F. Sociale economie

- * F1. Inschakelen van een sociale economie afdeling
  - F.1.1 Voor een duidelijk afgebakend gedeelte van de opdracht en dit gedurende de volledige duur ervan (40 punten)
  - F.1.2. = F.1.1. + en waarvan de kostprijs gelijk is aan of meer bedraagt dan 5% van het volledige budget (40 + 10 punten)
  - F.1.3. = F.1.2. + en waarbij minstens vier keer per jaar professionele know how wordt uitgewisseld met de sociale economie-onderneming. (40 + 10 + 10 punten)

- * F2. Oprichten van een maatwerkafdeling
  - (minstens 5 VTE's)

Voorbeeld flexibele clausule

- * Alle details over deze flexibele clausule op <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/sociaal/sociale-clausules>

Meer info

- * Leidraad voor Sociale Clausules in Overheidsopdrachten in België
- * <http://www.mi-is.be/be-nl/doc/sociale-economie/>
- * Gids voor duurzame aankopen:
- * <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl>

Dank u

Info:

Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling

Hertogstraat 4

1000 Brussel

02/501.04.67

Jo.Versteven@FIDO.fed.be & Hamida.Idrissi@FIDO.fed.be